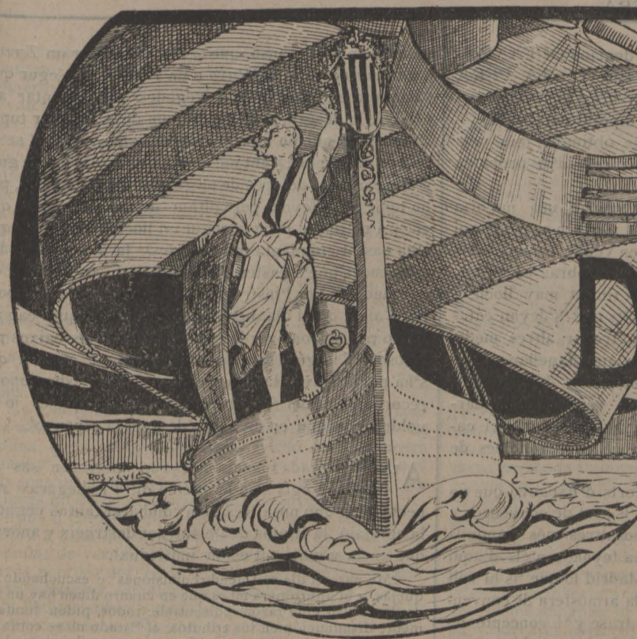

LA DEVANTERA

QUINZENARI CATALANISTA

Redacció y Administració:

Assoeciació Popular Catalanista ● Escudellers Blancs, 8, 1.er

ANY III

BARCELONA 31 D'OCTUBRE DE 1905.

NÚM. 66

Mr. Loubet a Espanya

Mr. Loubet, el venerable president de la República francesa, ha tornat la visita que Alfonso XIII va ferli.

Visita de pura cortesia y que poch ha d'influir en la marxa y relacions polítiques d'abdos estats, per mes que molts periódichs extremin la nota francòfila y busquin en un aconeximent d'escassa importancia, remey als mals incurables de l'estat espanyol.

Mr. Loubet, dotat de temperament pacífich, que no s'enlluerna ni l'atrauen sorollosas manifestacions, que no li perturban la serenitat, els innombrables banquets, recepcions y festas de tota mena, vell experimentat, fret, reflexiu, haurà pogut entre mitj de la balumba d'obsequis oficials, completar el seu judici sobre aquesta Espanya, de que tant se'n ha parlat y que ha merescut a eminents literats del seu país tan amargants censures.

Com visió cinematogràfica li passarien pels seus ulls las rialleras comarcas guipuzcoanas, las inacabables y ermas terras de Castella fins a entrar en el burocràtic Madrid, la capital de la monarquia que un temps fou el *bú* d'Europa, la *villa del oso y del madroño*, la que no té vida propia, al revés d'altres capitals europeas, la ciutat centralista per excelencia.

Una de las primeras cosas que ensenyaren a mon-sieur Loubet fou l'Escorial. ¡Qui hagués pogut penetrar en la pensa del vell visitant, del quefe d'un estat tan diferent del espanyol, tot contemplant el monument aixecat per Felip II en memoria de la batalla de Sant Quintí, guanyada precisment als francesos!

Diu que'n Loubet ho miraba tot ab bastanta indiferencia, aparentment al menys, mes que al ésser a la célebre cambra de Felip II, el gran despota, el rey absolutista fins al moll dels ossos, l'encarnació mes viva de la rassa castellana, el president francès digué ab certa emoció: — ¿Es aquí? Sí, aquí, li contestaren. ¡Quantas reflexions, s'apilotarian en el cervell dels hostes francesos, al trobarse en la freda habitació!

Tota una llarga historia de llyutas monstruosas, llarguissimas, per abraçar Europa, per imposarli el criteri uniformista, religiós, decadent, d'una rassa de sang semita, tant contraria al esperit particularista, ari! ¿Que'n resta? Quan resta d'aquell imperi no s'hi ponía'l sol, d'aquells héroes, d'aquellas batallas?

Al seu voltant els tenia, en Loubet, als descendents d'aquells *hidalgos*, als *altivos castellanos*. Al seu voltant els tenia als que malgastan el temps en xorcas y personalissimas llyutas polítiques als que cambian ministres, com cambian de camisa, als que engalanen al caduch Madrid ab llustrina, pera amagar sas lletjesas, als que fan divertir al poble, com el fan anar a un enterro, los homes de Santiago y Cavite, regint els destins d'aquet país malaventurat.

¡Quina miseria, quin baf de mort, hi debía veure en tot!

Y com a nota sarcástica, mentres dura l'enrabiada del ministre de Marina, perque al seu entendre no li han donat la condecoració que's mereixia, un barco de guerra espanyol, un dels poch que quedan, un dels mes nous y millors, el *Cardenal Cisneros*, s'en anava a fons a las costas de Galicia, sense llyuya, sense temporal, ab la mar riallera, tranquila com un estany, al mitj del dia, com qui dona un passeig.

Y per mes ironia del destí, el barco portaba'l nom del cardenal-ministre que digué que'l esdevenidor d'Espanya estaba al Africa, y s'en va a fons, ara que en Montero Rios actual president del Concill de Ministres, ha de presidir a Algeciras una conferencia internacional pera tractar precisament la qüestió d'aquet esdevenidor, la qüestió del Marroch y que tothom está convensut de que Espanya'n surtirà ab las mans al cap o ab els ossos que en el repartiment li vulguin deixar els seus poderosos contrincants!

Sens dupte que Mr. Loubet esperava ab impaciencia el moment d'abandonar Madrid, no estava tranquil en un país tant desballestat.

Ho proba aixó'l següent retallet que copiém d'un diari de Madrid:

«CON EL PIE EN EL ESTRIBO

Con el pie en el estribo, M. Loubet ha estado un momento perplejo. No ha desmentido su afable cortesia ni ha debilitado la expresión simpática de su sonrisa; pero la mirada andaba perdida por los andenes, y alguien le ha visto pasear sus ojos como expresando un deseo que sólo una persona entre todas las presentes podía adivinar.

Esa persona se ha acercado con devoción filial, y según informes dignos de crédito, M. Loubet le ha dicho:

— ¡«La depeche, Paul! ¡Faut pas oublier la depeche!»

«El telegrama, Pablo: no hay que olvidar el telegrama.»

— Ese despacho lo está esperando Mad. Loubet en el palacio del Eliseo. Imposible olvidarlo, porque es el término de una zozobra de cinco días, y el presidente de la república francesa guarda demasiado las virtudes y los sentimientos de un simple ciudadano para olvidar lo que pasa bajo el techo de su hogar. Los temores femeninos están despiertos siempre. Cuando no aciertan, son niñerías, debilidades de mujeres. Cuando aciertan, son presentimientos, trágicos augurios. Y en este caso, es difícil confesarlos ni declararlos. Se confiesa cuando el trance es pasado, ahora que el tren presidencial marcha camino de Lisboa y el presidente Loubet va a entrar con el sol de mañana en tierra portuguesa.»

Y prou de cosas, funerarias, tristes, encara que vau agensadas ab llampants colors.

A. S.

Al voltant de las elecciones

Cap allà a l'any 96 uns quants joves de la Unió Catalanista, en Prat de la Riba, en Durán y Ventosa y en Puig y Cadafalch entaularen negociacions ab l'Henrich y ab en Mañé y Flaquer pera establir una acció política comú y anar junts a las elecciones.

Portaren llavors la qüestió a la junta d'expresidents de la Unió Catalanista que en el bons temps d'aquesta era sempre cridada a consulta quan se tractava d'algun assumpto d'importancia, y el projecte que ells tenian fou esgavellat per aquella.

La afició a las elecciones y a la política de aliansas ve ja, com pot véures, de lluny, y si de moment no pogueren els senyors que avans he nomenat portarla a terme, no passaren molts anys en que, per una tanda de rahons molt curiosas que algún dia tal vegada explicaré y comentaré ab detall, el general Polavieja pogué arrossegar a un quants elements de la Unió Catalanista, que es lleansen resolutament a la tasca d'intervenir en las Corts, Diputacions y Ajuntaments.

La Unió Catalanista reformá allavors la campanya a favor de la puresa de principis y de procediments del catalanisme, y en aquell periode d'enardiment, en aquell seguit de mítings, un bon xich cridaners per cert, comensaren a sobressurtir alguns que ab tot y ésser ja de mitja edat havian entrat de fresch a n'el catalanisme y que potser per aquesta mateixa rahó eran dels que's mostravan més radicals, més intranzigents, més batalladors en pro de la Unió Catalanista y en contra dels que no tenian altra norma que un *oportunisme* molt interessat.

Mes vingueren els primers éxits sorollosos del regionalistas y aquells mateixos que més havian abominat dels procediments d'aquests, aquells que més treballaven els solts pera que la frase resultés ben mortificant pel contrari comensaren a sentir dintre seu una frisança d'imitació; el parlament espanyol ab sas llyutas d'oratoria brillant els atreya ab l'encís que despertava un bon apoteosis de funció de màgia, y sentíntes més oradors, més hàbils, més autorisats que no els diputats electes, nasqué en ells el desitj d'ésser també elegits pera fer sentir la seva veu a las Corts d'Espanya. D'altra manera no s'explica la vergonyosa girada que feren donar a la Unió Catalanista desde'l lloch preeminent que conseguiren ocupar en ella gracias, per cert, al extremat radicalisme que en els seus primers temps mostravan.

Las masses que constituían la Unió Catalanista també s'hi deixavan anar cap el cantó de las elecciones perque al veure que els altres feyan soroll també desitjaven ferne y el desitj de semblar mitj personatge el tenian empeltat quasi tots el individus. Diguího sino el gran nombre de societats que es crearen sense altre objecte que el de poguer tenir junta directiva ben nombrosa y ab forsà càrrechs estrambòtics. Y a tant arribá aquesta mania que en aquella época's fundaren pels mateixos individus, al mateix temps y llogant un mateix pis, duas societats polítiques adheridas a la Unió Catalanista: Els Feyers y Els Pregoners. Si n'haguesin fet no més una solament sis o set senyors haurian pogut tenir càrrech.

No cal dir si a gent d'aquesta mena els hi caygué

com a pa beneït l'intervenir en las eleccions; l'escenari se 'ls aixemplava, ja no 's tenien de limitar a jugar a fer candidatures per las juntes directives, sino que podien ésser interventors y fins presidents de mesa, podien anar d'un cantó a l'altre y bellugarse buscant vots, podien fer discursos de propaganda electoral en gran y en petit que per ensajarse d'orador son molt apòsits y els que 's passen de llestos podien anar pensant tretas y més tretas per fastiguejar al contrari, que això, o sols en l'imaginari que se 'l fastigueja, està l'atractiu més gran d'aquesta mena de lluytas.

Mes a la Unió Catalanista li faltava una cosa essencial pera fer eleccions; li faltaven diners, y com prenent que solets no podien fer res comensars els seus homes la campanya de la afinitat que en els números anteriors ha sigut explicada per pessas menudas.

Si no hi hagués hagut per entremetir l'afany de las eleccions haurien continuat dient mil penjaments dels regionalistas vingues o no a tom dirlos, fos certa o calumniosa la especie deixada anar, fos de bon gust o de mal gust la brometa que s'hi feya, més els hi balla per davant dels ulls una acta de diputat o senzillament de regidor... conjugada en futur y ja tothom es afi tothom es bon catalanista y tothom deu anar junt per exercir una acció política comú que traduhit al llenguatge vulgar vol dir per pastejar en eleccions.

Per aquesta unió molts volen justificar la seva conducta electorera d'avuy en contraposició a las sevas apreciacions d'altres temps no molts llunyans; jo, diuen, no hi crech en el procediment electoral y no 'n soch gens partidari però, al cap y a la fi en els mitings que s'organisan per aquest objecte 's fa propaganda catalanista; es demostra per els vots obtinguts que els catalanistas son en gran nombre, es pot formar al Congrés una minoria regionalista que pot donar que fer al Govern, y desde allí es poden dir conceptes que aquí sens la investidura de diputat ens serian privats de manifestar.

Aquestes y altres més extranyas son las excusas que més solen donarse, y ja que son tant comuns no estaria de més parlarne una mica.

Que en els mitings electorals es fa propaganda catalanista es una cosa que may he sapigut veure; repassí qui tinga paciència per ferho las ressenyas dels que s'han portat a cap en las darreres eleccions o en qualsevolgas altres y no més hi trobarà que crítiques contra 'ls republicans y alabansas dels candidats que's presentan; res d'enlayrarse a la defensa dels principis més fonamentals del catalanisme, res de presentar la doctrina d'aquest en tota sa puresa, sino que pel contrari s'estira y s'arronsa aquella pel cantó que convé, y s'ha de confessar que sa conducta está completament dintre la lògica. El catalanisme exposat ab tota traquesa ha d'esverar a molts que prenen sos principis per exageracions y no es cas quan de buscar vots se tracta d'allunyarne moltos ab las mateixas prédicas. Si la major part dels mateixos candidats no tenen conciencia de lo que en si representa el catalanisme com es possible que en els mitings es fassi verdadera propaganda catalanista? Lo que es fa en aquets mitings es sembrar confusions, vendre per or lilegitim lo que no passa d'ésser llantó y contribuir a que 'ls que desparten a la idea catalanista 's desviin y prengan camins entravessats.

A la demostració de que per medi dels vots obtinguts es demostra la força del catalanisme es podria contestar ab aquella hermosa sentència *mira a quals plau y no a quants*, però es que hi ha més encare, es que ab tot y las bravatas que *La Veu de Catalunya* ha gastat, sempre els regionalistas han tingut de demanar ajuda; una vegada als catòlics y al carlins, altra a las societats econòmicas y en las darreres eleccions ha succehit el fet curiós de sortir triofants per Barcelona els dos candidats que cap significació catalanista tenian, un d'ells, en Girona, ben acèrrim contrari no gaires anys enrera a la més mínima expressió de catalanisme, y com que es un fet curiós que prova a qui 's fa figurar dintre la candidatura regionalista y a qui fan donar els vots que 's diuen catalanistas, val la pena de contarho.

A l'any 1896 en Guimerà fou elegit president del Ateneu, en Girona era també de la junta directiva y enemich declarat de tot lo que signifiqés donar un ayre català a dita societat; el llenguatge oficial de l'Ateneu havia sigut fins allavors el castellà y en una reunió de la junta directiva s'acordà que desde allavors en endavant es considerés el català ab iguals drets que 'l castellà; a n'aquesta reunió no hi havia assistit

en Girona y a la sessió següent demanà QUE CONS-TÉS EN ACTA LA SEVA PROTESTA PERA TAL ACORT y aixís consta en acta per vergonya d'ell y dels que 'l fan passar per diputat catalanista.

Donchs aquet senyor es el que obtingué més vots dels de la candidatura regionalista, és això proba de força del regionalisme?

Lo de que 's pot formar al Congrés una minoria regionalista que dongui que fer al Govern y que pugui dir desde allí lo que aquí ens tenen vedat, es una cosa que ab tot lo que ja hem dit queda de sobras contestat. Fins ara aquesta campanya no ha tingut may lloch, y sols hem pogut veure com diputats que 's deyan catalanistas o regionalistas no sabian trobar altres medis per tallar el seguit de catàstrofes que flagellan a Barcelona que demanar al Govern força lleys de repressió, sens recordarse de que las lleys de repressió del anarisme las feu servir el Govern pera la persecució del catalanisme, y acreditantse ben poch com a homes de govern.

Y la propaganda desde las Corts d'Espanya que no la esperi may ningú; a n'ells no 'ls hem de convèncer y com menys cosas sapiguen de nosaltres més tranquils podrem trevallar y fer més bona feyna; a n'ells d'aquí no necessitem dirlos desde Madrid lo que 'ls hi volem dir; desde un lloch ahont la atmósfera de convencionalisme per força aténia la frase y 'l concepte no es possible sino expressar un catalanisme esblaymat o anar a fer un escàndol que a res en absolut conduex; tot això suposant que els portant-veus sapiguessin de que se les heuen, que es una suposició bastant gra-tuita.

Y com hem desfet: aquestes es poden anar desfent las demés rahons que 's donan a favor del sistema electoral que ni la experiència feta fins avuy abona ni la lògica aconsella. Si be s'examinan tots els fets que ab las eleccions es relacionan no s'hi veurà més que la vanitat d'uns quants y la inconsciencia y poca solta de molts altres, y aquell que 's prenga en serio la causa de Catalunya no 's té de deixar dominar ni per l'una ni per las altres.

J. SANS Y OLIVERAS.

ENGRUNAS

DURANT la estada d'en Loubet a Madrid el president del seu Consell de ministres, en Rouvier, cumplint com a bon hoste, no s'estava de dir que li semblava que Espanya anava adelantant y que estava convensut de que havia entrat de ple a la via del progrés, y els periodistas madrilenys tots estarrufats, vinga a glosar aquestas paraulas y a no cabre en pell de satisfacció. Y donchs, sants cristians? que volian que digués que a Madrid era a la cafèria? que no se'n recordan de lo que diu la urbanitat de la manera com un se deu portar quan se troba a una casa forastera? Que es pensan que tothom fa com molts de vostés que venen a Catalunya, no ja com a convidats, sino a treures, la gana de sobre y no saben sino malparlar de la nostra terra?

Que fan els infants? Lo que veuen fer als grans. A Fransa a l'endemà de marxarne el rey d'Espanya plantejavan la célebre crisis per la que en Delcassé sortia del ministeri, donchs a Espanya per no ésser menos a l'endemà d'anarsen Mr. Loubet també ens trobém ab la maquinaria dels ministeris espallada. Fa quatre mesos que la va montar en Montero Ríos, al cap de poch temps ja hi va tenir de canviar una rodeta y ara diu que tota està rovellada. Donchs vinga a posar hi mitjas solas y talons fent un ministeri de notables perque d'aquí una temporadeta es tirin els plats pel cap, y qui dia passa any empeny. Qué vol dir que d'aquesta manera no es possible fer res de profit? Tampoch ho farien si estiguessin llarga temporada al ministeri y aixís al menys, poden tenir aquesta excusa.

DECIDIDAMENT, Espanya está de pega. Ja la planyo, pero de debó. Quasi al meteix temps en que ha vingut a visitar la cort madrilenya l'president de la República Francesa, visita que'ns ha despertat el record d'aquell tractat de París que constituí l'epilech vergonyós de la desastrosa guerra de Cuba, justament ara 'ns ha naufragat un dels pochos barcos de guerra que quedaven, quan no mes feya tres anys que anava sol pel mon. ¡Y tan jove, ara vés!

La desgracia del Cardenal Cisneros (y això que du-

ya un nom tant mansó, que si arriba a ésser un Terror o un Tenebrario, o un Rayo o un Pluton, de segur que s'haguera enfonzat ja cent vegades per espantar als peixos), la desgracia ha sigut, com deya, l'haver topat ab una roca que no figurava en les cartes. Y aquí se'ns ocorre preguntar: ¿tant inexperta está la marina de guerra espanyola, després de passejarse continuament, per no tenir altra feyna, pel voltant de la península, que encara no tingui prou conegut un lloch marítim pel que s'ha passat cinquanta mil vegades? Ja ho veyéu: les milionades que's gasten cada any pel sosteniment de l'esquadra y per l'instrucció dels marins, total ens porten a això: que'l dia menys pensat se trenqui'l cap un barco per no conèixer lo capitá hont son els baixos perillosos. Y la gran sort ha sigut aquesta vegada que s'ha pogut salvar la tripulació, que ja m'esborrono al recordar la fi del *Reina Regente*... Lo que es jo no voldria pas anar en un barco de guerra espanyol.

ALGUNES vegades els ministres son sincers en sas paraulas. Vegis sino lo que ha dit l'Echegaray respecte de lo que nosaltres hem combatut tantas vegades la opressió, la tiranía de l'estat, que destrueix y anorrea que pasla y mata tot esfors individual.

«Me puelo el día recibiendo comisiones y escuchando su quejas, y el apuro para mí es que en cuanto dicen hay un fondo de verdad y de razón indiscutible: todos piden fundadamente disminución en los tributos; el Estado no se conforma con coger un poco de sangre de cada contribuyente, sino que absorbe tanta que le deja exhausto, comprometiendo su vida; los tornillos están demasiado apretados, y no hay dónde acudir, pues nadie está libre de esa exagerada presión, pero... es indispensable para la vida nacional consolidar su crédito en el interior y en el exterior, y esto sólo puede conseguirse saldando los presupuestos con superávit».

L'ESTAT espanyol, no solsament no crea res de bo sino que no sab conservar lo vell que n'es digne.

Monuments notabilíssims están a punt de desaparèixer per la incuria dels governants y fins las ruinas s'emportan d'aquet desgraciad país.

Vejis per aquet retallet que copiemi lo que passa ab los de Numancia.

«LAS EXCAVACIONES EN NUMANCIA»

Se ha celebrado una importantísima reunión para tratar del asunto de las excavaciones en el solar de Numancia, considerando que sería vergonzoso el que se abandonara por cualquier que se le llame español.

Han asistido el presidente de la Diputación provincial, el alcalde de esta capital, la comisión de monumentos, representantes de la Cámara de Comercio, sociedades y prensa.

Se acordó pedir al gobierno auxilios pecuniarios para preservar de las inclemencias del temporal las excavaciones realizadas, que son importantísimas, y que se resuelva inmediatamente la adquisición por el Estado de los terrenos del solar numantino.

La prensa local comienza una enérgica campaña y espera que la secunde la de toda España.

A'n Loubet no pogueren ensenyarli res de bo que acredités a l'actual Espanya. Tingueren que recórrer a cosas antigas. En cambi se li oferi un espectacle tant repugnant com es una *corrida* de toros.

Y ja diuen els diaris que fou brillantíssima, que hi assistiren las mes aristocráticas damas ab la clàssica mantilla.

Es ab lo únic que aquet decadent país está a l'altura. En las *corridas de toros*,

Don Juan Tenorio

Reproduhim el següent article que publicà ab aquest títol D. Joseph Franquesa y Gomis la diada de Tots Sants de l'any 1896 a *La Renaixensa*. Ens mou ferho la justesa de las apreciacions que en ell s'hi fan y la destresa ab que están exposadas. No ha passat per ell el temps y la mateixa oportunitat te avuy que nous anys enrera.

«Tot aquest sigle ha presencià, repetintse cada any ab inexplicable constància, l'original espectacle que tindrà lloch en la diada d'avuy per tota Espanya. La gentada invadirà ls teatros, los actors arrearconarán per un dia los papers de las obras que estavan representant, las empresas marcarán ab negras franjas o ab ossos y caps de mort los cartells anunciadors, y no hi haurà vila ni ciutat que no veja com se remouhen xichs y grans, animats d'una mateixa idea; la de anar a veure'l drama de *Don Juan Tenorio*. Sense aqueix plat del dia lo dinar de Tots Sants no's trobaria prou complet».

Cóm esplicarse aqueixa rara manifestació unídim d'afecte per una concepció literaria, aqueix periódic entusiasme que dura sols un dia y's refreda després fins al punt de mirarse com inoportuna en lo demés temps del any la representació de la obra que avuy tant tothom afalaga? No será certament la novetat lo que

avuy crida a la gent al teatre. Los honrats vehins que avuy menjarán depressa per poguer arribar a temps al comensament del drama, ja hi van anarhi l'any passat y van afanyarshi així mateix com si haguessen complert a una obligació; dos o tres dels joventes que tindreu a las butacas del voltant, van *debutar* en la seva estroncada carrera d'actor aficionat fent algú del més importants papers de la obra; tot aquell floret de noyas que hi ha als palcos vos recitará si voleu las apassionadas décimas de donya Inés, y fins aquí vellet que ve-yeu enllá mitj baldat, y que sols avuy dexa la seva vida retirada, vos dirá, si li demaneu, planas senceras de versos potsar ab més seguretat que ls mateixos actors.

Tampoch será'l mérit literari de la obra lo que avuy fa anar en renou a mitja Espanya y treu de pollagueria fins als teatrets més arreuconats. Exit tant continuat y tan complert no'l proporciona may lo mérit positiu, y no será además cap irreverencia dir que'l del drama d'en Zorrilla no es pas tan gran que mereixi tantas ovacions.

Lo *Don Juan* del ilustre poeta llegendari castellà es una adulteració del *Burlador de Sevilla* de Tirso de Molina, que trassá la figura del héroe d'una manera genial y *veintena* de debó, tal com no la ha vist ningú dels seus innumerables imitadors. Lo drama d'en Zorrilla es fill de la inexperiencia de la joventut; una, foguejada d'entussiasme irreflexiu anima lo conjunt de la obra a falta de sólits fonaments y correcció de plan, glopadas de versos enlluernadors cubreixen molt sovint la pobresa del concepte o la falsetat de las imatges y una excessiva complicació d'incidentes petits disfressa la lleugerríssima trama que en realitat te'l drama y que en rigor se reduheix al rapte de D.ª Inés, del convent, al celeberrim episodi del convit ab la Estatua y a la conversió final de *D. Juan*. Ab tot aixó, y tenint encara en compte que casi tots los personatges de la obra están tan lluny de la realitat que no'ns deixan la més mínima impressió, exceptuant D.ª Inés, que es una concepció delicadíssima que descubreix al poeta y del protagonista, (quan no per altra rahó perquè per ell se fa la festa), s'haurá de convenir en que no son las qualitats de la producció d'en Zorrilla las que convocab al teatre a tots los públics d'Espanya ab una delectació que no's sabia explicar lo mateix autor, qui no's cansava de declarar per tot arreu los molts defectes que son drama té. Per altra part, avans de neixer lo *Don Juan Tenorio*, los nostres pares ja anavan en tal dia com avuy a admirar *El convidado de piedra* d'en Zamora, quals bellesas son per cert ben reduhidas, y ara mateix los que aquí ja donan per vist lo drama d'en Zorrilla es perquè preferíen *El Nuevo Tenorio*, que es una obra estrafalaria, sense cap ni pens, o perquè lo seu fort es lo *género chico* y més s'estiman anar a trobar lo recort del héroe en *Juanito Tenorio*, *Juan el perdido* o altres xutadas per l'estil.

La explicació del misteri que avuy tots contemplém y que cada any excita la curiositat del observador no satisfará pas a ningú si sols se la vol trobar en rahons d'ordre literari o artístich, ni en obstinacions estéticas de mes o menos bon gust que devegadas tenen los pobles, ni molt menos en lo poder que exerceix sobre las masses la moda o la rutina. La afició a las representacions del *Don Juan Tenorio* ve tan de lluny y está tan extesa per tots los públics d'Espanya que es impossible que las sevas arrels descansen en causas tan superficials y no furguin més y més fonament fins á arraparse en la mateixa anima del poble.

Fixemos una mica en la significació del personatge. Qui ve a ser *D. Juan Tenorio*? Todas las literaturas mitjevals de la Europa tenen en sas rondallas y cançons populars la figura del seductor de donas, menyspreuador de tota lley humana y a qui la ira del cel fulmina y mata quan ni'l santuari dels morts es un aturador per sas disbauxas. En nostra mateixa Catalunya, lo *Comte Arnau*, lo *Mal cassador*, lo *Comte Mal* de Mallorca y no pocas rondalletas, son una reminiscencia de la tradició general, que a Castella, a Italia, a Alemanya, a Fransa, a Portugal y fins a Polonia, trobém molt més determinada y que com la del *Juheu errant*, lo *Faust* y tantas otras, son fillas de la fecondíssima fantasia de la Edat Mitja, tan poch compresa y tan calumniada y, no obstant, tan immensament gloriosa en tots conceptes.

Los elements de *Don Juan*, son, donchs, universals perquè tota la humanitat compta ab sers de vida desenfrenada, luxuriosa y tan plena d'orgull com de impietat. Pero la llegenda de la Edat Mitja, que no més esbossa'l personatge, no s'encarna decididament en'un poble fins a arribar a Espanya y al trobar aquí un poeta de las altas condicions de Tirso de Molina que la arreplega per la creació d'un drama immortal, sembla que's deturi sense haver de passar més enllá perquè ja ha trobat son centre y sa veritable residencia. La idea generadora divagava perduda sense trobar ahont pendre forma, fins que Tirso, aprofitant una relació popular sevillana, l'encabi y personalisá en lo magistral carácter de son *Burlador de Sevilla*, que es a la vègada una brillant personificació de todas las qualitats y defectes de sa rassa.

Y notis be. L'èxit colossal que tingué l'obra no's limitá pas a Espanya sino que traduhida o arreglada passá per casi tots los teatros d'Europa, particularment a Fransa e Italia ahont Molière y Goldoni se vegeren obligats per sas respectives compayias a escriure per ellas sobre'l mateix tema. Y tots los autors que desde llavors fins ara l'han tractat, en lo teatre, en la novela, en la lirica, en lo poema, desde Villiers a Poukine,

desde Dorimon a Alexandre Dumas, desde Lord Byron a Mallefille y en fi desde Tirso de Molina y Alonso de Córdoba fins al últim de la enorme llista d'escriptors que han poetisat o descrit lo personatge, llista que ja demana un gros volum y que jo haig de publicar algú dia, tots, tots absolutament, al donarli distintas adaptacions, desviolant més o menos de son origen, convenen en una sola cosa: en ferlo espanyol, en que solament ha de ser Espanya la patria del disolut cavalier, menyspreador d'honras y vidas ajenas, en que no pot dirse ni portar altre nom que'l de *Don Juan*, aixís, en castella.

Donchs be. Lo poble ab lo instint intuitiu que tots los pensadors y filosofhs li concedeixen, y qu'es innegable y devegadas molt poderós, ha vist en lo personatge que avuy será'l protagonista en tots los teatros alguna cosa que l'interessa molt directament, y coincidint sense saberho ab las apreciacions dels escriptors *Donjuanistas* que l'han estudiat, sembla contestar a la pregunta que'ns hem fet com volguent dir al anar a las representacions d'avuy: «*D. Juan Tenorio* es Espanya; jo he destinat un dia de cada any per poguerla veure tal com es.» Entenentho aixís, no queda facilment explicada l'afanyosa sollicitud ab que'l públich espanyol corra a omplir los coliseus en las diadas de Tots Sants? Y si aqueixa rahó no s'admet, ahont buscarne un altra de més convincent?

Si; no hi ha perquè dubtarho. *D. Juan* es Espanya. No aquella Espanya de l'Edat Mitjana en que cada regió valia per un regne y cada Estat creixia á l'ombra d'hermosas llibertats conquistadas per lo poble apoch apoch emancipante de tiranias senyorials, sino l'Espanya del Renaixement, la Espanya cessàrea, absolutista, absorbent, enemiga de particularismes y de furs y de exempcions y refractaria a tota idea de llibertat de debó, la invasora de cent pobles sobre'ls quals no tenia cap dret. Desoladora de comarcas avans espléndidas, la que brandava per tota rahó la flamejant espasa é instituhia per tota lley los tribunals de sanch.

La creació de Tirso de Molina es la síntesis maravellosa de tota una época, y millor dit encara, de tota l'Espanya moderna, esperit que anima a aquell jove ardent, superbí, *acuchillador* etern, per qui ni la familia te cap llás ni la amistat cap valor, que no te cap temor a la justicia ni cap respecte a la dona, que passa la vida seduhint casadas y donzellas sense altre fi que'l de satisfar sos baixos desitjos y enganyarlas, y a tot aixó (y aquí está la gloria del autor) simpàtic en mitj de sos crims, perquè son fills d'una mala educació, valent fins a desafiar la mort, ferm en sa esborrajada manera de pensar fins a rebre'l terrible càstich en que mor impenitent, es lo mateix esperit desenfrenat y avassallador que animava a la Espanya de Carlos V y dels Felips y que s'ha anat perpetuant fins ara, sense correjirse ni en los moments de miseria de nostre estat actual.

A aquesta Espanya be li corresponen també 'ls famosos versos d'en Zorrilla:

Por donde quiera que fui
la razón atropellé,
la virtud escarnecí,
á la justicia burlé
y a las mujeres vendí.
Y en todas partes dejó
memoria amarga de mí.

Volen saberlo 'l nom real de las donas conquistadas per lo *Don Juan* de la historia política moderna? Nápolis, Sicilia, Mantua, 'l Milanesat, Flandes, Portugal, Méjich, la Plata, Chile, l'Ecuador... á que anomenar-ne més si la llista fora tan llarga com la del *Leporello* de Mozart! Preguntéulashi com las tractava 'l seu enamorat y quin bon recort ne guardan de sas requestas amorosas. En l'últim acte del *Burlador de Sevilla* las victimas comptan sa desgracia al Rey en mitj de terribles malediccions contra 'l traydor; las imprecacions de las victimas d'Espana han sigut encara pitjors; las parets del Capitol de Washington n'han fet ressonar algunas, las otras ja no se senten; los cantos de victoria dels pobles que s'han fet independents ja las supleixen.

Cara l'ha pagada nostre *Don Juan* la set de posehir, de dominar, de gaudirse en la contemplació de moltas terras sevas, no pas ab mira egoista, puig may n'ha sapigut treure cap profit, sino pel sol gust de créues superior a tothom. Com en l'obra de Tirso, no atén a la condició o la riqueza de las donas seduhidas, sino al sol gust d'augmentar lo número de sas estranyas victorias. Cara l'ha pagada oman las nacions que 'l servían han trobat ocasió per recobrar sa vida propia y han vist la falsedad de sas caricias y bescantantli sa conducta l'han deixat sol en mitj del mon, abandonat de sos vehins, aislat per l'aborriment de tothom que l'ha conegut, y, malaventurat y pobre, tan pobre com aquell cavalier de la trista figura al retirarse a la Mancha després de haverse maravelat a sí mateix ab tot aquell repertori de valentissimas extravagancias. L'ilustre Lamartine ho digné ab una frase molt encertada: «*Don Juan Tenorio* es l' hereu de Don Quijote.»

Lo càstich de *Don Juan* es inevitable. Lo bon Zorrilla, prenentho sens dubte d'Alexandre Dumas, cercá per medi d'una dona la conversió del héroe, donant aixís al drama un final més melós, pero desvirtuant per complert lo carácter del personatge y desfent en bona part la impressió fonda que ha de deixar. Lo públich pren per bo aqueix desenllás, com avans prenía lo que Tirso y Zamora li donavan y com pendrà l'altre *Tenorio* de demà que sia transportat al mateix infern.

Lo que li interessa es que surti l'héroe; ni 'l condempna, ni 'l defensa; lo va a veure.

Pero la conversió de *Don Juan* tal com la veyém es altament impropia, si no's volen excusar aixís totas las iniquitats. *Quien tal hizo que tal pague*. L'esperit de *Don Juan* ha de ser lo mateix que era en temps de Tirso, perquè l'esperit d'Espanya no ha cambiat gens desde 'ls temps de la casa d'Àustria: igual y pitjor absolutisme distressat ab altres noms, igual carácter guerrier, *bravucón*, ingrát, absorbent y plé d'orgull y de miseria. En lo tristíssim estat actual en que duas guerras amenassan sustréureli 'ls últims rosegalls de sas passadas conquistas y en que la fam está a punt de trucar a todas las portas, no es la veu de *Don Juan Tenorio* la que parla per boca de la premsa espanyola quan demana passarho tot a foch y a sanch y batallas y més batallas en que es impossible trobarhi cap gloria y sí sols una font de desventuras per 300,000 mares que ploran y a las que ni per humanitat al menos cerca ningú la manera d'anunciarlas que es hora ja d'acabar son plor? No podria dir la Espanya d'ara com lo *Don Juan* de Molière al morir: «Non, il ne será pas dit, quoi qu'il arrive, que je suis capable de me repentir!»

Ay! Hem dit que 'l poble te instints maravellosos y que ha endevinat en lo drama d'avuy una significació nacional que l'atreu al teatre. Pero, per què ha triat aquesta diada y no una altra pera fer tan original manifestació? Per quin trist pressentiment ha volgut que fos a la vigília del dia dels Morts celebració de las festas del héroe? En las amarguissimas horas per que está passant Espanya la contestació seria poch consoladora, si no la dictés la impressió que'ns fan sos últims pasos. Deixém, donchs, al temps que la fassa ell.

Entretant a Catalunya anirém també a veure 'l *Don Juan Tenorio*, per lo menos a las ciutats y vilas ahont l'afició s'ha encomanat, que en quant als pobles xichs y fins a molts dels gran estém verges de tot aixó, y 'ls que hi aném contemplém la obra ab l'interés ó la curiositat de sempre.

Probablement serán molt poch los que's fixarán en si realment es o no 'l *Don Juan* la representació d'Espanya, pero si 'l tribunal de la Historia un dia confirmés aqueixa apreciació y cridés á comptes á cada un dels actors que haurán intervingut en lo tristíssim drama, Catalunya podrà contestar ben serena, (puig res pesarán ab lo temps sos fills descastats, sos *Tenoristas* baladrens ni sos patriotas de cinch céntims), que no hi ha volgut desempenyar cap paper principal, ni tan sols lo de criat o cómplice, pero que si n'hi hagués tingut de pendre, ja que com a part integrant de la nació li toca, n'hi corresponia més que a cap altre no més que un: lo de la Estatua acusadora.

Bibliografía

Longus Apulei. Les amors de Dafnis y Cloe y de Amor y Psiquis. Traduccions catalanes y prólegs per R. Miquel y Planas. Publicació «Joventut».

Longus. Dafnis y Cloe.—Vet a qui un libre que molts al llegir (superficialment) es quedarán esverats y d'upatran de si lo que tenen entre mans ha vingut a llum patrocinat per el periódich *Joventut* o es una de las moltas novelas de moda que's publican a *dos reales tomo para solas y esparcimiento de las gentes jóvenes*. Pero com ja he dit, será al llegirho superficialment. Si al ferho volen ficars'hi y sospesar ab tota imparcialitat els passatges de l'obra que més escabrosos els semblin, haurán de confessar son erro, puig per contrarestar a la immoralitat toparán sempre ab la ignorancia y es provat que allá ahont hi ha la primera no hi cap la segona. Y que allá ahont hi ha la segona de cap manera hi pot existir la primera. Pero ja sé lo que'm dirán: «Que tanta ignorancia es impossible! Y jo 'ls he donat tota la rahó. N'hi haurán molts que l'immoralitat la veurán per altre cantó: el de l'idolatria, y no perdonarán may més als de *Joventut* l'atrevimet que han tingut en estampar un libre aixís. An aquets s'els hi pot contestar.... qu's s'en apuntin dugas.

Si 'l *Dafnis y Cloe* hagués sigut escrit avuy, es quasi segur que no hauria tingut molt bona acullida, per sa falta de realitat y d'estudi psicológich. Mes l'obra fou escrita en una época en que no eran aquets els cims que havían d'alcançar els novelistas y per lo tant passavan desapercibuts. Cada generació té las sevas lleys y com a tals las hem de respectar. No vol dir aixó que las tinguem d'obeir, sino admirarlas. Tampoch hem d'ésser tan crudels que las volgüem fer desaparèixer per antiquadas, puig en sos temps eran tant modernes com las nostres en els nostres. Si nosaltres demaném realitat, nostres avant-passats desitjavam grandiositat e imaginació. *Dafnis y Cloe* té aquestas qualitats y per lo tant ha complert son comés y ab sobre-puig.

Apulei. Amor y Psiquis.—Es una delectadora rondalla en la que s'hi trova aquell cayent popular de las que'ns contan nostres paguesos, més no es una rondalla sols pels infants, o més ben dit, l'acció si es, per ells pro l'idea es feta pels homes.

Igual que en el *Dafnis y Cloe* tampoch havem d'anarhi a cercar realitat: es una rondalla y per lo tant una hermosa mentida adornada ab maravellosos episodis.

En Miquel y Planas en la traducció ha obrat ab conciencia y de pas ha dat també una llició a n'els que's creuen que traduhir vol dir esguerrar obras. Cap escrúpul ha tingut en presentarnos els dos llibres tal com eran en sos originals y ha fet molt bé. La immoralitat es sempre allá ahont la vol veure el llegidor. El llenguatge que ha empleat es immensament rich y nou. Dignes son las traduccions de las obras.

J. SANXO y FERRERONS.

NOVAS

L'obra filològica.—El periòdic *Patria Nova* publicà un segon article referent al dialecte del Camp de Tarragona, en el que estudiant l'origen de la gutural ab que termina la 1.ª persona singular del present indicatiu d'alguns verbs, com *soc, este, pènsoc, mènjoc* diu que pot provenir del pronom personal llatí *ego* o be del adverb *hic*, a lo que responem nosaltres que si en quant a la segona suposició això està conforme ab la y d'alguns verbs espanyols com *soy, doy, estoy*, no s'explica per la meteixa rahó la dental final ab que s pronuncia la 1.ª persona singular dels verbs en la comarca de la Selva, ahont diuen *jo pòrtot, jo mènjot, jo fàltot*. Desitjariem que s'aclar aquet punt, ahont potser juga un paper important la fonètica.

—Després de les dues conferencies filològiques que en el mes de Juny donà en el Centre Excursionista Mossen Grandia, se n'ha dat una tercera'l dia 15 del corrent en l'Associació Popular Catalanista a càrrech den Bonaventura Riera que versà sobre'l tema: «Origen e importancia etimològica dels cognoms o apellidos catalans».

Comensà'l conferenciant la lectura de son treball planyent de que en la gran majoria dels diccionaris de definicions se troven completament descuydats, per no dir omesos, els noms propis, tant geogràfics com personals, los quals constitueixen la meytat del inventari d'un idioma y no hi ha que dir si'n tenen d'importancia aytals noms dintre la lexicografia, servint com serveixen per anomenar lo que mes directament afecta a la vista humana, lo que mes directament atrau nostra atenció, la qual se fixa, ja desde naixensa, en el lloch hont se viu y en les persones ab que's tracta, importancia innegable considerant la riquesa filològica que contenen, en primer lloch perque son persistents y solen recordar orogens remotissims, en segon lloch perque formades espontàniament pel poble segueixen lleys fonètiques perfectament naturals, sense cap forma estudiada, lo que dona molta llum per l'estudi de la combinació dels sons, y tercerament perque la major part d'aqueixos noms propis no son mes que variants especials dels noms comuns. Y ja que ara s'està fent ab tota serietat el Diccionari de la Llengua Catalana, convé que'ls col·laboradors se dediquin a la replega, comparació y estudi d'aqueixos noms a fi de que'l nostre Diccionari supleixi'l gran defecte de les altres obres de sa classe, puig si en aquet sentit el Diccionari Català es mes complet que'ls altres, pero complet ab tot coneixement de lo que's tracta, nostra Patria haurà realitat un notable avens en la ciencia llenguística. Proposantse, per contribuir quelcom a assolir aquesta finalitat, estudiar particularment l'element de la cognominologia, se fixà en una classificació dels noms de llinatge; establint la següent, malgrat el sistema seguit per altres autors: 1.ª *epítels o calificatius aplicables a persona* (en sentit directe o figurat), 2.ª *noms topogràfics* y 3.ª *noms estrangers trasmesos*.

La primera classe, hont se trova'l vocabulari de professions, arts y oficis del nostre poble, y de qualitats físiques y morals de les persones, aixis com els termes ab que se solia motejarles, ens ofereix un rich tresor de paraules arcaiques que'ns trasmeten fins avuy l'hermosura del antich llenguatge com succeheix ab lo cognom *Boixador* que'ns recorda l'antich ofici dels *bozadors* o *bodadors* del temps de la Reconquesta, que's dedicaven a roturar les terres trayentes del estat d'ermes en que les havia deixades l'invasió serrahina, y es una paraula vinguda del verb llatí *fovere*, que vol dir eavar la terra, d'hont han vingut paralelment els noms topogràfics catalans *Bofja* (per *fovea*) *Bohiga Bouda*, esde. vinguts així mateix noms de llinatge.

La font mes abundosa y mes important de la cognominació catalana es la de noms de lloch o topogràfics, de tal manera, que moltes paraules que a primera vista semblen compreses en l'anterior categoria, ben estudiades se veu que corresponen a la toponímia; exemples *Claret*, que no es pas l'adjectiu diminutiu de *clar*, sino un poblet agregat al municipi de Tremp, *Bo*, que aixis com sembla un calificatiu de bondat no seria gens extrany que's referís al poble de *Bor* (agregat al municipi de Bellver), puig en la fonètica catalana es muda la *r* final, com succeheix en el poble de *Tor* que ha dat origen al cognom *To*. Els cognoms d'aquesta classe no sols corresponen a pobles y viles, y a adjectius gentilicis, sino també a la denominació de diversos y variats accidents del terreny, com les diferentes formes de montanyes, corrents d'aigua y particularitats visibles que presenten els camps y boscos, essent molt probable que'ls llinatges catalans hajin pres el nom de la casa de camp a del lloch hont varen néixer o d'hont proceheixen els primers que varen ostentarlos. L'importancia etimològica, donchs, dels cognoms d'aquesta classe, consistix en l'etimologia de la toponomàstica, y per demostrar lo curiós y sorprenent resultat d'aquet pregon estudi, presentà l'etimologia, remontanse fins als mes antichs orogens, dels noms *Pallarols, Malla, Serinyà, Reixach, Sala y Cadireta*, per cert molt interessants, tal com la presenta l'eruditíssim Dr. Balari, y algunes altres etimologies d'investigació propia, afegint hi la observació curiosa de que algun d'aqueixos noms de familia està pres d'un nom de lloch, aquet nom de lloch ve d'un altre nom de persona, el

qual ensempe vé d'un altre mot topogràfic, y anantse seguint aixis la cadena arrivem al llenguatge d'una época remotissima.

Parlant de la 3.ª classe de noms personals, o sia'ls estrangers trasmesos, digué que abans d'arrelarse lo costum d'adoptar com a patronímichs el noms de sants, cada individu duya un sol nom, que's posava en la cerimonia del bateig y capritxosament escullit d'entre'ls que s'acostumava usar; fossin llatins com *Augustus, Augustinus, Lucretius, Margarita*, grechs com *Philippus, Eulogius, Philomena*, o gòtics com *Loduvicus, Matilde*, advertint, pera evitar errors y confusions en la critica històrica, que era molt comú adoptar un nom distint del que havia sigut impos en la font baptismal.

Enumerà una pila de noms personals gòtics que ab moltes variants se troven extesos no sols a Catalunya, sino a Fransa, Italia, Espanya y altres terres.

Defensant aquesta classificació, observà de pas l'extranyesa que li causava la classificació enginyosa del Dr. Balari, en la qual s'hi nota certa superficialitat sobre tot al incloure en la categoria de mobles *Cadireta*, que no's refereix pas a lo que sembla a primera vista, sino que es un nom topogràfic equivalent a *catarracta*, al posar entre'ls arbres *Alsina*, que no es mes que un poblet de la Conca de Tremp, al considerar entre l'economia domèstica *Sendra*, que no's refereix tampoch al producte de la combustió, sino que es el nom personal trasmes del gòtic *Sindarat*, que ensempe dona les variants *Serret y Sindreu*, y'l nom de *Sala*, que'l doctor Balari posa entre les parts d'un edifici quan en realitat es també un topogràfic, que en son origen no era una part de la casa, sino una classe d'edificis.

Finsal segle XI—segü dient—tots los individus ostentaven un sol nom, com acabem d'explicar. Com que aqueixos mots eren escullits d'entre'l nombre limitat dels que per aquet fi s'usaven, prompte s'experimentà la necessitat d'afegir un segon nom a cada individu per evitar la confusió de molts que s'anomenaven igualment; y per xo del segle XI fins al XIII s'afegia com a cognom un calificatiu o un topogràfic. Y passat el segle XIII, el nognom ja fou hereditari, perpetuantse aixis els noms dels llinatges per la linea masculina, y aixis s'explica que'ls actuals cognoms que corresponen a professions y a qualitats físiques o morals, no están may en la forma femenina, perque'ls primers que varen ostentarlos prengueren el nom del pare y no'l de la mare.

Y finlament sostingué'l conferenciant, en vista dels nombrosos exemples que presentà, que la replega y estudi dels noms propis, particularment els de persona, es sumament important pel coneixement de la llengua, y exhortà als col·laboradors del Diccionari a que no descuydin gens aquesta secció que ja constitueix la meytat del tresor de la nostra llengua.

La nombrosa concurrencia que havia acudit a la sessió, composta en sa major part de persones dedicades als estudis d'aquesta classe, demostrà complesta conformitat ab les idees exposades.

La 4.ª y 5.ª conferencies les donà el Dr. Alcover els dies 25 y 26 en el «Centre Excursionista de Catalunya», y'n donarem compte en el nombre vinent de LA DEVANtera.

Congrés d'Historia.—En una important reunió tinguda dies passats en l'Ateneu Barceloní, l'erudit historiari senyor Carreras y Candí donà compte de la reunió preparatoria celebrada a Lleyda'l mes passat, a fi de dur a terme un Congrés d'Historia de la Confederació Catalana-Aragonesa. El senyor Carreras exposà també les bases que deurán servir de norma per aqueixes trascendentals assemblees, bases de que d'una manera concisa donarem compte en un dels nombres passats d'aquet quinzeneri.

Els resultats pràctics de d'aqueixos actes s'espera obtenir son: Posarse en relació immediata tots los conreadors dels estudis històrics, y ajudarse mutuament en lo dificultós de llurs investigacions. Formarse exacte criteri de les regions de la Corona d'Aragó. Seguir los principals monuments històrics que's trovin en el vèhinatge del lloch hont se celebrà'l Congrés. Contribuir a fer remarcable una data històrica regional, aprofitantla per la celebració del Congrés, com la conquesta de Mallorca, l' siti de Saragossa, l'entrada del Princep de Viana a Barcelona etc. Fundar un gran certamen històric de la Corona Catalana-Aragonesa. Deixar publicades una serie de monografies o treballs històrics de vera importancia.

S'ha indicat també l'idea de fer un gran diccionari històric de la Corona d'Aragó, en el que hi tindrien cabuda no sols les obres particulars y generals de l'istoria patria y les monografies, sino també los articles històrics publicats en revistes y periòdichs el coneixement dels quals es avuy impossible.

Son ja molts los historiadors que s'han adherit a aquet primer Congrés d'Historia. Les adhesions poden dirigirse al senyor Carreras y Candí, en el Ateneu Barceloní.

Centre Excursionista de Catalunya.—Després de la solemne sessió inaugural d'aquet curs, Mossen Font y Sagú ha représ les explicacions de Geologia Catalana, que enguany son per compte dels «Estudis Universitaris Catalans». Dites lliçons son públiques, llevat els exercicis de practica, als que sols poden concórrer los alumns matriculats.

La secció de Folk-lore ha dedicat una sessió a la cansonística popular, en la que's presentà un aplech de cansons recullides per en J. Pacanins y que guanyà'l premi concedit pel «Centre» en la Festa de la Musica Catalana. Foren cantades per en Francesch Pujol, acompanyades al piano pel mestre Salvat, y comentades pel propi senyor Pujol, armonisador de les mateixes, qui exposà sa opinió respecte de la conveniencia d'armonisar nostres autigues cansons populars per contrarestarles de mal gust queles sarsueles de moda escampen per les ciutats y viles.

Col·legi de Sant Jordi.—Aquet Col·legi obre un curs de Gramática catalana, especial pera noyes, que s'explicarà'ls dilluns, dimecres y divendres, de set a vuyt del vespre. El propòsit es d'ampliar-se mes endavant dita ensenyansa ab coneixements de Literatura e Historia de Catalunya.

Cansoner Popular.—S'ha publicat la cansó XLIX d'aquesta colecció, intitulada *L'Alabau*, ab la lletra, la nota, explicació folk-lòrica i un dibuix den Cornet. Pertany al genre d'amoroses, y es la que's canta en nostres vetllades patriòtiques, adaptada a una lletra moderna, ab lo nom de *Plans*.

Se ven en aquesta Administració al preu de 10 cèntims.

Associació protectora de la Ensenyansa Catalana.—Lo distribuit per aquesta Associació en concepte de subvencions a les Escoles Catalanes durant el propassat Setembre, importa 241 pessetas.

S'admeten donatius y propostes de socis en el domicili del secretari: Cadena, 9, 1.ª, 2.ª, Barcelona.

Orfeons.—L'Orfeó Català ha donat un concert en el Teatre Principal, cooperant a la tasca artistica dels concerts y audicions Graner, en el que cantà algunes cansons populars armonisades y la famosa Missa del Papa Marcel.

S'anuncia pel dia 8 de novembre un concert en el teatre de Novetats, a benefici del Patronat de Catalunya per la lluyta contra la tuberculosis, en el que pendrán part l'Orfeó Canigó, el «Círcul Musical Bohemi», y l'Orfeó de les Escoles del districte segon.

Crònica del Rey En Jaume.—D'aquest interessant llibre de la literatura classica que adaptada a l'ortografia moderna publica la casa editorial Ferrer y Vidal, s'han publicats els quaderns 4.ª y 5.ª que contenen respectivament los següents capítuls:

LXXII, Atach a les muralles de Palma.—LXXIII, Continúa l'atach.—LXXIV, Entrevista ab lo rey de Mallorca.—LXXV, Proposicions.—LXXVI, Proposicions del rey moro.—LXXVII, Resposta dels catalans.—LXXVIII, Contesta del rey moro.—Segueix la guerra.—LXXIX, Bravesa dels serrahins.—LXXX, Empenediment.—LXXXI, Preparant l'assalt.—LXXXII, Empenyorament als mercaders.—LXXXIII, Palma abandonada.—LXXXIV, L'assalt de Palma.—LXXXV, Entrada a Palma.—LXXXVI, Matansa de serrahins.—LXXXVII, Presa del Rey y de l'Almudayna.—LXXXVIII, Saqueig de Palma.—LXXXIX, Repartiment del boti.—XC, Discordies.—XCI, Don Jaume aconsella al poble.—XCII, Mort de quatre nobles.—XCIII, Sortida de Palma.—XCIV, XCV, L'exèrcit cap a Inca.—XCVI, Los cavallers hospitalaris a Mallorca.—XCVII, Terra als hospitalaris.—XCVIII, Casa y mobles als hospitalaris.—XCIX, Recorren l'illa.—XCX, Demanant consell.—C, Combat de les coves d'Oortá.—CI, Treva.—CII, Siti del terrahins a les coves.—CIII, Rendició de les coves d'Aartá.—CIV, Intent de pasatge.—CV, Don Jaume torna a Catalunya.—CVI, Arribada de Don Jaume a Tarragona.—CVII, Desembarch-Tornada a Aragó.—CVIII, Males noves de Mallorca.—CIX, A socórrer Mallorca.—CX, L'infant Don Peré de Portugal.—Arribada a Sóller.—CXI, Plan de defensa.—CXII, Conquesta de les montanyes de l'illa.—CXIII, Rendició.—CXIV, Guerra a les montanyes.—CXV, La presència de Don Jaume.—CXVI, Retorn a Mallorca.—CXVII, Projecte de conquesta de Mallorca.—CXVIII, Cap a Menorca.—CXIX, Proposicions d'entrega.—CXX, CXXI, Entrega de Menorca.—CXXII, Entrevista ab don Jaume.—CXXIII, Segueix l'entrevista.—CXXIV, Prosperitat de Mallorca.—CXXV, Idea de la conquesta d'Evisa.—CXXVI, Conquesta d'Evisa.—CXXVII, Idea de la conquesta de Valencia.—CXXVIII, Elogi de Valencia.—CXXIX, Mallorca y Valencia.—CXXX, Plan de conquesta.—CXXXI, Convit a una cacera.—CXXXII, Comensa la conquesta.—CXXXIII, Presa de Morella per Don Blasco.—CXXXIV, Don Jaume cap a Morella.—CXXXV, Devant de Morella.—CXXXVI, Disputantse Morella.—CXXXVII, Don Blasco senyor de Morella.—CXXXVIII, Visita al Rey de Navarra.

Conforme estava anunciat, lo quadern 4.ª va acompanyat d'una copia de la fotografia de la calavera del rey Jaume I, extreta'l dia de sa traslació del reyal sepulcre del Monestir de Poblet al que actualment ocupa en l'Iglesia Catedral de Tarragona.

Petita correspondencia

J. M., Girona.—Rebudes 1'50 pesetas pel donatiu de suscripció y 1'10 per les cèdules.

M. A., Masies de Roda.—Rebuda 1'30 pesetas pel donatiu.

L'ADMINISTRADOR

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona